

**GØSTA ESPING-ANDERSEN, *Welfare State in Transition – National Adaptations in Global Economies*, London, Sage Publications, 1996**

În lucrarea sa *Welfare State in Transition – National Adaptations in Global Economies*, Gøsta Esping-Andersen analizează o serie de schimbări care au loc în diverse modele ale statului bunăstării. După o radiografiere a punctelor tari și a celor slabe existente la nivelul fiecărui model, autorii acestei lucrări urmăresc schimbarea principiilor din diferite tipuri de state ale bunăstării. Sunt trecute în revistă modelele consacrate ale statelor bunăstării, însă nu se ignoră nici noile state apărute care dezvoltă, uneori, modele particulare; sunt avute în vedere state din Europa Centrală și de Est, țările asiatice, Statele Americii Latine.

Primul capitol, scris chiar de coordonatorul acestei lucrări – Gøsta Esping-Andersen –, amintește conceptele implicate în discuția privitoare la statul bunăstării și oferă o imagine asupra unor posibile schimbări în statele bunăstării occidentale. Partea dedicată concluziilor acestui prim capitol subliniază care sunt trendurile majore și dilemele politicilor sociale. Esping-Andersen afirmă că nu asistăm, de fapt, la schimbări majore în ceea ce privește statele occidentale ale bunăstării, ci la diverse adaptări ale acestora la noile situații cu care se confruntă. Una dintre motivații ar fi rezistența la schimbare; este o reacție firească, având în vedere faptul că politicile s-au instituționalizat, iar grupurile mari de interese și-au definit pozițiile în ceea ce privește funcționarea statului bunăstării. Autorul opinează că Europa continentală este în impas, în timp ce Australia și Scandinavia reprezintă schimbarea prin negociere. La o altă extremă a unei scale, în Chile și fostele țări comuniste, schimbările s-au produs prin căderea sau distrugerea structurii organizaționale existente. Între acești doi poli se situează SUA și Marea Britanie unde a avut loc o erodare graduală, însoțită de slăbirea mișcării sindicale.

Acestea sunt câteva precizări introductive.

După o trecere în revistă a demersului pe care îl vor întreprinde, autorii acestui volum analizează în detaliu fiecare model al statului bunăstării. Analiza este structurată pe câteva aspecte, și anume: sistemul de asistență socială, sistemul de sănătate, educația, aspecte generale ale unui anumit tip de stat al bunăstării.

Astfel, capitolul doi, al cărui autor este John D. Stephens, pune în discuție statele bunăstării scandinave. Sunt evidențiate acumulările acestora, dar și crizele cu care se confruntă și perspectivele ieșirii din această criză.

În al treilea capitol al acestei lucrări, Esping-Andersen pune în discuție modelul statului bunăstării din Europa continentală (Germania, Italia, Franța, Spania). Demersul analizei urmează același model (scurt istoric, evoluții pe câteva paliere și tendințe observate sau posibile).

În capitolul patru, după examinarea datelor și compararea cu celelalte țări avansate, autorul ajunge la concluzia că rata de transferuri pentru o persoană singură, în Australia, este mai scăzută decât în țări ca Suedia, Olanda, Franța, Germania, SUA și Marea Britanie. În schimb, Australia este pe primele locuri în ceea ce privește rata transferurilor către familia cu doi copii (acesta fiind tipul de familie luat în calcul în această analiză). Aceste comparații ne oferă o imagine asupra opțiunilor de politici sociale promovate de Australia și Noua Zeelandă.

Ca și statele scandinave, America de Nord ocupă un loc special între statele bunăstării. Canada și în special Statele Unite sunt recunoscute pentru sistemul lor liberal al bunăstării, care se bazează pe principiul testării mijloacelor și beneficii sociale din transferuri modeste. Americanii secolului al XX-lea au considerat piața ca fiind principala lor sursă de bunăstare. John Myles, analizând aspectele bunăstării sociale în Canada și SUA, arată că programele sociale din perioada postbelică au fost construite pornind de la trei modele de bază:

- Modelul rezidual de asistență socială, care oferă beneficii pe baza testării mijloacelor;
- Modelul asigurărilor sociale, bazat pe performanța de pe piața muncii;
- Modelul universalist – având la bază principiul într-ajutorării, cetățeniei sociale.

Statele Unite au optat pentru o combinație a primelor două modele, oferind asigurări sociale celor în incapacitate de a munci (ex. copii, persoane cu handicap) și programe reziduale pentru cei aflați pe piața muncii.

Canada a adoptat o combinație a celor trei modele.

Autorul acestui al cincilea capitol descrie dinamica politică ce influențează și creionează politicile sociale. De asemenea, autorul pune în discuție strategii alternative de a face față „eșecului pieței” în ultimii douăzeci de ani. Capitolul se încheie într-o notă pesimistă. Motivele acestui pesimism al autorului sunt următoarele: în primul rând este vorba de „deficitul fiscal” cu care se confruntă aceste țări, deficit care limitează posibilitatea acestora de a face experimente sociale; al doilea motiv este acela că ambele societăți sunt confruntate cu un „deficit democratic” care limitează reprezentarea politică a celor afectați de restructurarea economică. Autorul concluzionează că „în actualul context, *a treia cale* presupune capacitatea de a identifica și implementa soluții de sumă pozitivă (*positive-sum solutions*) pentru noi forme de securitate economică”.

A doua parte a acestei lucrări aduce în discuție nașterea unor noi state ale bunăstării. Astfel, în capitolul șase, sunt prezentate opțiunile de politică socială în America Latină, mai precis, modelele neolibérale versus modelele social-democrate. Acest capitol explorează costurile și beneficiile încercărilor de a urmări aceste modele alternative, concentrându-se asupra țărilor ca Chile și Brazilia, dar făcând și o comparație între Argentina și Costa Rica. Criza economică cu care s-au confruntat aceste state în anii '80 a avut un impact puternic asupra politicii sociale, conducând la creșterea sărăciei și, în același timp, la reducerea cheltuielilor sociale, la o deteriorare a serviciilor publice și la deficite severe ale balanței de asigurări sociale. Toate acestea au determinat din partea autorităților fiecărui stat un anumit tip de răspuns. Astfel, s-a mers de la soluțiile neolibérale de individualizare și privatizare, până la soluțiile social-democrate, care se bazează pe universalizare și pe consolidarea schemelor publice de servicii sociale. Chile a optat pentru modelul neoliberal, Costa Rica pentru modelul social-democrat, Argentina a adoptat unele elemente de privatizare, iar Brazilia are un sistem universal de acordare a beneficiilor și a îmbunătățit beneficiile pentru categoriile cele mai sărace.

Capitolul șapte are în prim-plan statele bunăstării din Asia de Est: Japonia, Coreea de Sud, Taiwan, Hong Kong și Singapore. Așa cum precizează autorii acestui capitol, Roger Goodman și Ito Peng, materialele despre această zonă sunt destul de puține, datorită unor motive de natură obiectivă și subiectivă. Practic, abia după anii '70 au început să apară materiale dedicate acestor state, însă este resimțită nevoia examinării modelelor de stat al bunăstării din această zonă, din perspectiva condițiilor politice și economice locale. Conform precizărilor făcute de autori în introducerea acestui capitol, materialul propus de ei va încerca să argumenteze faptul că, deși Japonia, Coreea de Sud și Taiwan au adoptat de-a lungul istoriei diverse elemente caracteristice statelor bunăstării vestice și le-au remodelat în sisteme proprii, în acord cu condițiile culturale, politice și sociale specifice, este foarte dificil să demonstrezi că aceste regimuri ale bunăstării au copiat sau au urmat un anumit model vestic; de aceea statele bunăstării din Asia de Est trebuie examinate în contextele particulare în care se găsesc. Acest capitol este împărțit în patru secțiuni. În prima secțiune, autorii vor defini aria de studiu prin identificarea similarităților în ceea ce privește dezvoltarea politică, socială și economică a societăților incluse în acest studiu. A doua secțiune oferă o scurtă trecere în revistă a dezvoltării sociale postbelice a acestor state. Următoarea secțiune a acestui capitol pune în evidență schimbările recente în ceea ce se poate denumi „regimuri ale bunăstării sociale Est-asiatice focalizate pe cazul Japoniei”. Secțiunea finală pune în evidență aspectele problematice cu care se confruntă aceste societăți și implicațiile acestor probleme asupra bunăstării sociale.

În capitolul opt, Guy Standing încearcă să realizeze o analiză a protecției sociale în statele din Europa Centrală și de Est. Autorul nu urmărește o descriere sau un set de generalizări, ci încearcă să sublinieze conflictele politice care au avut loc, concentrându-se pe sfera politicilor sociale, asupra problemelor de politică socială nerezolvate și care pot influența construirea sistemului bunăstării actual. Autorul pleacă de la ipoteza că sistemul statului bunăstării are câteva funcții de bază, și anume: reducerea sărăciei, combaterea sărăciei, resurse pentru securitate socială, redistribuirea veniturilor, menținerea solidarității sociale, promovarea mobilității pe piața muncii, promovarea restructurării economice și a pieței muncii și eficiența. Având în vedere aceste aspecte, autorul face o

analiză comparativă între modalitatea cum statul bunăstării își îndeplinea aceste funcții în perioada de dinaintea de 1989 și situația de după 1989. O secțiune specială în acest capitol este dedicată Cehiei, care se distinge în contextul țărilor vecine, putând fi privită fie ca un lider, fie ca o excepție. Sunt prezentate, de asemenea și provocările cu care se confruntă autoritățile acestor state, provocări care trebuie să-și găsească soluțiile.

Această lucrare se constituie ca un material extrem de util, atât studenților din domeniu, cât și cercetătorilor, prin faptul că oferă o imagine a diferitelor modele de state ale bunăstării. În plus, nu se limitează numai la a oferi o analiză a modelelor de state ale bunăstării clasice, ci pune în discuție noile modele de state ale bunăstării. Astfel, imaginea lucrărilor clasice privitoare la statul bunăstării se completează cu analize privind statele bunăstării din America Latină, statele Est-asiatice, dar și cele din Europa Centrală și de Est. Analizele nu se limitează la a ne oferi o imagine teoretică asupra problemelor puse în discuție, ci este completată cu o serie de date care ilustrează aspectele teoretice discutate.

Cristina Băjenaru

### **MIHAELA VLĂSCEANU, *Organizații și comportament organizațional*, Iași, Polirom, 2003**

A apărut, la editura Polirom, o carte binevenită în contextul științelor sociale de dată mai recentă. Este vorba despre cartea prof. Mihaela Vlăsceanu, *Organizații și comportament organizațional*, care tratează aspecte legate de studiul organizațiilor. Autoarea este un expert în această tematică, tot ea scriind și alte cărți care tratează aspecte ce țin de lumea organizațiilor, precum *Psihosociologia organizațiilor și conducerii* (Editura Paideia, 1993) și *Organizațiile și cultura organizării* (Editura Trei, 1999). Cartea de față reia unele aspecte prezentate în acestea, dar fiecare în parte aduce un plus de informații utile și necesare, cele trei cărți fiind complementare.

Capitolul introductiv face o trecere în revistă a unor curente, evoluții, precum și a unor serii de concepte organizaționale care au dus la (micro)revoluții în cadrul disciplinei.

Se vorbește, astfel, de teoriile X și Y, pentru a se putea aminti, mai apoi, de noua teorie Z a lui Ouchi (1981) care oferă o viziune mai adecvată noilor corporații de pe piață, în condițiile globalizării, a creșterii competenței și a creșterii ritmului de schimbare organizațională. Tot în noul curent se înscrie și creșterea importanței tehnologiei informației și comunicării (TIC), în 2002 existând peste 500 de milioane de computere în întreaga lume. Această dezvoltare fără precedent a TIC a creat premisele pentru noi modalități de organizare și acțiune. Una dintre acestea a luat forma învățării organizaționale („learning organizations”), oamenii și organizațiile fiind solicitați să învețe în permanență și să traducă învățarea în acțiune.

Responsabilizarea socială a organizațiilor este, de asemenea, o coordonată nou apărută, în conformitate cu cerințele noilor realități, fiind nevoie de coduri și standarde etice, în conformitate cu realitățile sociale. În acest context, autoarea vorbește despre înlocuirea managementului tradițional cu *managementul ecocentric* (p. 38), care urmărește realizarea unor *produse eco-prietenoase*, prin intermediul proiectării ecologice.

Când vorbim despre organizații trebuie să acordăm importanță maximă resursei umane, de care depind toate procesele desfășurate într-o organizație. M. Vlăsceanu constată că la nivelul angajaților s-a constatat creșterea diversității demografice. Între factorii cei mai importanți care au contribuit la accentuarea dinamicii demografice sunt amintiți: globalizarea piețelor de muncă, reglementările guvernamentale cu privire la necesitatea adoptării de acțiuni afirmative și